GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŨ, piața mare Nr. 22.
„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șĕse lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șĕse lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 188. Lunĭ, Marțĭ 9 (21) Octomvre 1884.

Nou Abonamentŭ
la
„Gazeta Transilvaniei."

Cu I Octomvre st. v. 1884 se începe **unŭ nou abonamentŭ**, la care invitămŭ pe onorații amicĭ și sprijinitorĭ ai foiei nóstre.

Abonamentulŭ: **Pentru Austro-Ungaria** cu posta: pe trei lunĭ 3 fl., pe șĕse lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl. **Pentru România și streinătate:** pe trei lunĭ 9 francĭ, pe șĕse lunĭ 18 francĭ, pe unŭ anŭ 36 francĭ.

Rugămŭ pe d-nii abonați, ca sĕ binevoiască a-șĭ reînoí de cu vreme prenumerările, pentru ca trimiterea ḍiarului sĕ nu se întrerupă.

REDACȚIUNEA „GAZETEI TRANSILVANIEI."

Brașovŭ în 8 (20) Octomvre.

Numai până la o vreme merge ulciorulŭ la fântână. Vorbirămŭ în numĕrulŭ trecutŭ de parlamentarismulŭ ungurescŭ. Până acum acestŭ parlamentarismŭ mai avea órecare trecere în afară; căcĭ în întru scimŭ că și-a pierdutŭ de multŭ creditulŭ. Astădĭ însĕ elŭ este în periculŭ de a'șĭ pierde véḍa și în străinĕtate.

Cetitorilorŭ noștri le este cunoscută afacerea cu pasagiulŭ din proiectulŭ de adresă ungurescŭ, care se ocupă ḍe relațiunile esterióre ale monarchiei. Elŭ a produsŭ mare nemulțumire nu numai în Rusia, ci și în Austria și în Germania. Toțĭ au înțelesŭ cuvintele din proiectulŭ de adresă așa că Ungurii nicì că voescŭ sĕ audă de-o legătură cu Rusia. Acésta după cum constată „Gazeta de München" nu se potrivesce nicĭ cu intențiunile guvernului comunŭ alŭ monarchiei austro-ungare, nicĭ cu acelea ale poporațiunei cislaitane și nicĭ Germania nu póte rĕmâné indiferentă décă Ungurii compromitŭ astfelŭ misiunea, ce și-a pus'o ea la încheierea alianței cu Austro-Ungaria. Speranțele ce au fostŭ basate pe acésta misiune — ḍice numita fóiă — au începutŭ a se realisá prin apropierea Rusiei de cei doi aliațĭ și acum sĕ se turbure aceste speranțe prin interpretațiunĭ ușóre și pasiunate ungurescĭ?

Stândŭ astfelŭ lucrurile firesce că ministrulŭ de esterne a trebuitŭ se intrevină și se siléscă pe ministrulŭ-președinte Tisza a face o declarațiune mulcomitóre. Comitele Kalnoky a trămisŭ pe primulŭ șefŭ de secțiune în ministeriulŭ de esterne anume la Peșta în acésta afacere. Urmarea a fostŭ, că d-lŭ Tisza a făcutŭ declarațiunile, ce le publicămŭ mai josŭ, pe carĭ le-a cetitŭ de pe hârtiă.

Ministrulŭ-președinte și-a aprinsŭ însĕ numai paie în capŭ prin modulŭ cum a căutatŭ sĕ sucéscă interpretarea, ce s'a datŭ pasagiului memoratŭ din adresă. N'amŭ voitŭ, ḍise elŭ, sĕ ofensămŭ nicĭ o putere cu atâtŭ mai puținŭ pe Rusia, care vrea sĕ mérgă mână în mână cu monarchia nóstră și cu Germania pentru susținerea păcii.

Față cu interpretarea silită a d-lui Tisza declară foile vienese, că pasagiulŭ din adresă privitorŭ la afacerile străine este clarŭ și lămuritŭ și că nimenĭ nu s'a pututŭ îndoì, că elŭ a vrutŭ sĕ facă o manifestațiă dușmănósă în contra Rusiei. Tótă pressa maghiară l'a interpretatŭ astfelŭ. Dér d-lŭ Tisza declară deodată că n'a fostŭ așa și aceleașĭ ḍiare maghiare susținŭ acum cu multă cutezare, că respectivulŭ pasagiu alŭ adresei s'ar pronunțá în favórea unei amicabile relațiunĭ cu Rusia.

„Nu scimŭ, ḍice „N. fr. Presse," ce-a pututŭ seduce pe d-lŭ Tisza de a aprobá o adresă dușmănósă fața cu Rusia, dér, orĭcare ar fi causa, óre nu erá posibilŭ de a aflá o altă modalitate spre a îndreptá greșéla, decâtŭ încercarea desperată de a face pe lume să crédă, că adresa a voitŭ sĕ ḍică cu totulŭ altceva, nu ceea ce a ḍisŭ în adevĕrŭ? Reulŭ efectŭ alŭ adresei nu s'a pututŭ delăturá prin acésta și parlamentarismulŭ ungurescŭ a suferitŭ o lovitură nimicitóre."

Numita fóie biciuesce apoi îngâmfarea Ungurilorŭ dela putere, le aduce aminte de sentința filosofică: „cunóscete pe tine însuțĭ" și întrébă:

„Ce sĕ crédă lumea despre o maioritate, care își schimbă părerile și principiele în trei ḍile și le întórce pe dosŭ, cum se întórce o haină vechiă? A fostŭ în adevĕrŭ o neghiobiă, de a dá espresiune în proiectulŭ de adresă urei în contra Rusiei; dér cu multŭ mai rĕu este fariseismulŭ necavalerescŭ, cu care aceiașĭ ómenĭ asigură acuma, că nicĭ pe departe nu s'au gânditŭ a ofensá Rusia."...

Amŭ aflatŭ de bine a citá aceste observărĭ ale fóiei vienese, deórece credemŭ că articulii ei în casulŭ de fața au fostŭ inspirațĭ din biroulŭ ministrului de esterne și deórece afacerea cu adresa tisaistă a căștigatŭ o importanță fatală chiar pentru posițiunea viitóre a cabinetului Tisza și precum recunósce și o fóiă pestană, este de natură a discreditá parlamentarismulŭ ungurescŭ în afară.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.")

Pesta, 20 Octomvre. — Erĭ la amédḍĭ s'a așeḍatŭ pétra unghiulară a spitalului Elisaveta alŭ societății „Crucea roșiă" a țĕrilorŭ Ungariei în presența regelui, archiducilorŭ Iosifŭ și Ludovicŭ Carolŭ, a miniștrilorŭ, a magnaților și a representanților ministerului de rĕsboiu. La discursulŭ plinŭ de entusiasmŭ alŭ episcopului Satmarelui Schlauch, Maiestatea Sa rĕspunse asigurândŭ societatea de grația și îngrijirea Sa și de aci înainte. După „cercle" regele visità localitățile spitalului, esprimându'șĭ de repețite orĭ mulțămirea Sa asupra întocmirii amĕsurate scopului. La întórcere în palatulŭ regalŭ, Maiestatea Sa a fostŭ salutatŭ cu entusiasmŭ de mulțimea numerósă.

DECLARAȚIUNILE D-LUI TISZA
(Ședința de la 16 Octomvre a camerei.)

Mai ântâiu d-lŭ Tisza rĕspunde la provocarea comitelui Apponyi, dér adauge că și décă nu arŭ fi fostŭ provocatŭ arŭ fi trebuitŭ sĕ se pronunțe, de órece unele foi vienese au interpretatŭ unŭ pasagiu din proiectulŭ de adresă, așa ca și când elŭ arŭ conține o espresiune vătămĕtóre fața cu vre-o putere europénă, care doresce a conlucrá la susținerea păcii. Elŭ, Tisza, a salutatŭ cu bucuriă alianța dintre monarchiă și Germania din primulŭ momentŭ și unde numai i s'a datŭ ocasiune a stăruitŭ pentru susținerea acestei alianțe, de órece problema ei o vede elŭ în susținerea păcii europene. Efectulŭ acesta s'a și vĕḍutŭ prin atracțiunea ce a avut-o alianța pentru statele esterne ce au aceea-șĭ dorință. Cu câtŭ mai multe vorŭ fi aceste state, cu atâtŭ mai îmbucurătorŭ lucru în interesulŭ păcii europene, și décă și Rusia ḍice: și eu voiu sĕ mergŭ cu voi, spre a susține pacea pe basa statului quo, stabilitŭ prin tractate internaționale, atuncĭ acésta nu póte decâtŭ sĕ bucure pe orĭ-ce amicŭ sincerŭ alŭ pacii. (Aplause) In acestŭ sensŭ au înțelesŭ și compuitorii adresei memoratulŭ pasagiu și de sigurŭ că și maioritatea îlŭ va primí numai în acestŭ sensŭ (Viue aplause în drépta.)

Cu privire la interpelarea lui Iranyi asupra întrevederii monarchilorŭ în Skiernevice ḍise Tisza: Relațiunile nóstre actuale cu Rusia potŭ fi bine judecate numai pe basa relațiunilorŭ nóstre cu Germania. Natura tractatului între Germania și monarchia nóstră este că elŭ légă aceste două state în contra pericolelorŭ din afară; problema lui esclusivă a fostŭ și este susținerea păcii, nu rĕsboiulŭ. A fostŭ, firesce, una din problemele de capeteniă ale acestei alianțe de a întreține cu celelalte state vecine și prin urmare și cu Rusia, care este atâtŭ de importantă din punctulŭ de vedere alŭ susținerei păcii, relațiunĭ bune, amicabile și de a creá astfelŭ păcii garanții mai marĭ. De aceea guvernulŭ nostru împreună cu acela alŭ Germaniei a trebuitŭ sĕ năsuiască a desvoltá aceste relațiunĭ, în tóte privințele sĕ fie liniștitóre, leale și pline de încredere. Trebue sĕ recunóscemŭ că atâtŭ monarchulŭ Rusiei câtŭ și guvernulŭ sĕu au fostŭ fórte prevenitorĭ. Relațiunile astfelŭ desvoltate au căpĕtatŭ o espresiune faptică la Skiernevice, unde cei trei monarchĭ și-au esprimatŭ din nou asigurarea sentimentelorŭ lorŭ amicabile — căcĭ relațiile dintre ei n'au fostŭ nicĭodată turburate — și unde respectivii miniștri au convorbitŭ în persónă.

Trebue sĕ se bucure orĭcare amicŭ alŭ păcii, décă monarchii și guvernele a trei imperii puternice se întrunescŭ cu scopŭ d'a nu iertá nimenui sĕ conturbe pacea, și deórece nu s'a intențiunatŭ altŭ ceva, n'a fostŭ lipsă a se face la Skiernievice nicĭ o scrisóre, nicĭ unŭ tractatŭ, nicĭ unŭ protocolŭ; căcĭ pentru ca spre susținerea păcii sĕ se facă totŭ posibilulŭ este de ajunsŭ decisiunea sinceră și consecventă a monarchilorŭ și a guvernelorŭ. Acésta decisiune, ce s'a esprimatŭ la întrevederea dela Skiernevice, va conduce guvernulŭ monarchiei nóstre, care cu privire la reciprocitate contéză cu încredere pe Rusia. Acésta, domnilorŭ, e situațiunea după întrevedere și așa se înțelege și în Germania, adecă: sancțiunarea alianței celorŭ doi împĕrațĭ și întărirea tendinței de pace a alianței dintre împĕratulŭ germanŭ și monarchia austro-ungară. Credŭ, d-lorŭ, că acela nu este unŭ bunŭ amicŭ alŭ Ungariei și alŭ națiunei maghiare, care lățesce, că Ungaria séu națiunea maghiară s'ar lăsá a fi răpită de ură fața cu vre-o națiune, și a face asemenĭ enunciărĭ séu fapte, carĭ ar puté séu sĕ causeze turburarea păcii, ce ne este așa de lipsă și nouĕ, séu sĕ servéscă de pretecstŭ la turburarea ei (aprobărĭ viue în drépta). Susțiindŭ acéstă interpretare unică corectă a pasagiului asupra afacerilorŭ esterióre din adresă, precum și protestulŭ meu fața de orĭce altă interpretare, recomandŭ proiectulŭ de adresă spre primire, (Eljen-uri sgomotóse în drépta).

Din dieta Croației.

In ședința dela 16 Octomvre n. a dietei croate s'a făcutŭ alegerea pentru dieta comună ungurescă. Cu acéstă ocasiune s'au petrecutŭ scene destulŭ de furtunóse, dar în acelașĭ timpŭ și comice. Aprópe întrégă ședință s'a petrecutŭ în insulte, în acusațiunĭ făcute atâtŭ de partida dela putere, câtŭ și de starcevicianĭ. Lucrurile s'au petrecutŭ astfelŭ:

Starcevicĭ învinovătise în ședința precedentă pe baronulŭ Zsivcovicĭ, că acesta ar fi luatŭ banĭ din donațiunile pentru cei nenorocițĭ de cutremure, ér Zsivcovicĭ declarase acéstă acusațiune de minciună și calumniă. Pe de altă parte secretarulŭ Popovicĭ afirmase despre Starcevicĭ, că acesta, ca advocatŭ, făcuse sĕ se vênḍă casa unui țĕranŭ pentru o datoriă de 90 creițarĭ.

Inainte de a începe ordinea ḍilii, Starcevicĭ ridică cuvêntulŭ: »Din catastru, ḍise elŭ, m'am convinsŭ, că Zsivcovicĭ are trei împrumuturĭ din fondulŭ țĕrii; pentru două plătesce interese, ér pentru alŭ treilea, de 1000 fl., nu plătesce nimicŭ.« Afirmarea lui Popovicĭ, Starcevicĭ o declară de falsă denunțare.

Zsivcovicĭ; »Cine afirmă, că am primitŭ banĭ din donațiunile pentru cutremure, acela e unŭ calumniatorŭ ordinarŭ! Banii s'au împărțitŭ la toțĭ locuitorii nenorocițĭ, fără considerațiune de opiniunĭ politice. Din suma oferită de statŭ ca împrumutŭ fără interese, a rĕmasŭ unŭ însemnatŭ escedentŭ, din care am primitŭ 1000 fl. Am oferitŭ interese, dar comisiunea le-a respinsŭ. Prin urmare Starcevicĭ a mințitŭ și m'a calomniatŭ, căc n'am luatŭ nicĭ unŭ banŭ din donațiunĭ, deși am suferitŭ pagube ca și ceilalțĭ locuitorĭ ai Agramului. Rușine sĕ'i fie lui Starcevicĭ!« (Sgomotŭ în stânga, aplause în drépta.

Zsivcovicĭ nu mai póte continuá din causa sgomotului care devine totŭ mai mare în stânga. Starcevicianii strigă în corŭ · »Rușine sĕ'țĭ fie d-tale, dă socotelele!« Drépta strigă: »Zsivio Zsivcovicĭ!

Popovicĭ: »Inaintea mea Starcevicĭ este o nulă!« (Larmă în stânga și strigăte: »Dar d-ta ce eștĭ? Unŭ ticălosŭ!«) Vorbitorulŭ vrea sĕ dovedéscă cu fapte, ia în mână publicațiunea de vêndare a casei țĕranuluĭ și citesce, că la cererea lui Starcevicĭ are sĕ se vêndă prin esecuțiune averea unui agricultorŭ pentru suma de 70 fl. 90 cr., din carĭ 70 fl. se plătiseră. Unŭ sgomotŭ infernalŭ se nasce în dietă. Starcevicianii strigă; »Cu interese și cheltuelĭ de judecată cu totŭ! Asta o tace ticălosulŭ!« Tuscan se repede la masa secretarului și smulge publicațiunea din mâna lui Popovicĭ strigândŭ: »Aci e scrisŭ! Elŭ a trecut'o sub tăcere!« Larma 'șĭ ajunge culmea. De pe gălăriă se audŭ fluerăturĭ și strigărĭ batjocuritóre.

Pavlovicĭ: „Spênduratulŭ! Asta vrea sĕ fie unŭ secretarŭ alŭ dietei!« Bacarcicĭ! »Josŭ cu nedemnulŭ! (Intorcêndu-se spre Starcevicianĭ:) Când va eșĭ afară, ĭĭ voiu trage douĕ pălmĭ!« Popovicĭ nu mai póte vorbi de larmă. Președintele sună clopoțelulŭ mereu și abia isbutesce sĕ restabiléscă liniștea.

Se trece la ordinea ḑilei. Mazura declară în numele independențilorŭ, că partida sa nu va luá parte la alegerile pentru dieta comună.

Antonŭ Starcevicĭ propuse sĕ se trécă la ordinea ḑilii: »Nu vréu sĕ credŭ, că maioritatea primesce alegerea numai din motive egoiste, ci presupunŭ, că se face pentru susținerea sistemului. Décă nu se face alegerea, atuncĭ Croația nu e representată nicĭ în delegațiunĭ; dar atuncĭ Cislaitania póte că nu va considerá pe Maghiarĭ ca factorŭ legalŭ în delegațiune. Prin acésta s'ar descurcá acelŭ ghemŭ încurcatŭ de ilegalitățĭ, pe care se baséză sistemulŭ actualŭ.« Alegerile pentru dieta comună, ḑice elŭ, e convinsŭ că se facŭ pentru ultima óră și că misiunea delegațilorŭ póte nicĭ trei anĭ nu va durá, că acéstă dietă e póte, în referințele actuale, cea din urmă. Amintesce apoi discursulŭ tronului ungurescŭ, care nu amintesce nicĭ de Rusia nicĭ de evenimentulŭ dela Skiernevice, și crede că în curêndŭ se vorŭ schimbá actualele relațiunĭ de statŭ. In ḑioa, în care s'a cetitŭ discursulŭ tronului, unŭ supusŭ austriacŭ, consululŭ din Varna, a fostŭ bătutŭ fără ca Austria sĕ fi primitŭ vr'o satisfacțiune. In năuntrulŭ Austro-Ungariei suntŭ stărĭ, carĭ ruinéză poporulŭ. In relațiunile esterne unŭ supusŭ alŭ monarchiei n'are nicĭ unŭ scutŭ, nicĭ o satisfacțiune. Merită așa dară sĕ menținemŭ astfelŭ de stărĭ și sistemŭ? Supușii monarchiei, în unele casurĭ, mai bine se dau de țiganĭ decâtŭ de cetățenĭ austro-ungarĭ. In astfelŭ de împrejurărĭ elŭ și aderenții sĕi nu potŭ luá parte la alegere.

Propunerea lui Starcevicĭ se respinge. Se procede la alegere. Amêndouĕ opozițiunile părăsescŭ sala.

Davidŭ Starcevicĭ: »Călĕtoriă norocósă! Băgațĭ de sémă ce faceți, dar păziți-vĕ și peile!« Strigărĭ în drépta: „Nu ne ternemŭ!«

Proiectulŭ de adresă alŭ partidei independente.

In numĕrulŭ trecutŭ alŭ fóiei nóstre amŭ spusŭ, că proiectulŭ de adresă alŭ partidei independente și de la 48 a fostŭ cetitŭ în cameră ungurescă de Iranyi. Corupțiunea, influințarea, presiunea șĭ chiar violențele ce sĕ comitŭ la alegerĭ facŭ, ḑice proiectulŭ, ca poporulŭ sĕ-șĭ pérḑă încrederea în sistemulŭ parlamentarŭ. Acestŭ rĕu nu sĕ póte vindecá, decâtŭ sub unŭ guvernŭ onestŭ, care nu-șĭ bate jocŭ de legile moralei și libertățiĭ constituționale décă se introduce votulŭ secretŭ și décă petițiunile date în contra alegerilorŭ nelegale se încredințéză curiei regale. Independenții încă suntŭ pentru reforma camerei magnaților, precum și pentru instituirea curțilorŭ judecĕtoresci administrative, întru câtŭ acestora nu se vorŭ încredința numai cestiunĭ în litigiu, ci vorŭ împedecá și despotismulŭ funcționarilorŭ și nu vorŭ decide miniștrii în asfelŭ de casurĭ, în care ei suntŭ interesațĭ. Imbunătățirĭ în administrațiune nu se potŭ face, decând introducêndu-se unŭ sistemŭ, care eschide centralisarea, și unŭ controlŭ și o responsabilitate mai severă, fără a se vătămá autonomia; acestŭ resultatŭ se póte obține, când funcționarii nu vorŭ mai fi întrebuințațĭ de superiorii lorŭ pentru scopurĭ de partidă. Mai departe se ḑice în proiectŭ:

»M. Vóstră ne atrage atențiunea și asupra împrejurării, că prelungirea duratei dietei e necesarŭ în interesulŭ patriei. Nimenea nu simte mai multŭ ca noi efectulŭ corupĕtorŭ alŭ abusurilorŭ ce se facŭ la alegerĭ, dar remediulŭ, după părerea nóstră, nu costă în prelungirea duratei dietei, ci în severitatea aplicării legilorŭ. Agitațiunĭ în contra raselorŭ, confesiunilorŭ și claselorŭ societățĭ și noi le condamnămŭ, și cu atâtŭ mai vĕrtosŭ că dorimŭ a susține libertatea și egalitatea fără nicĭ o considerare la confesiune, naționalitate și la clasele societății, și întru câtŭ nu s'ar aplicá în tóte privințele, dorimŭ ca sĕ se realiseze, îngrijindu-se în același timpŭ de scopurile statului și de păstrarea intactă a instituțiunilorŭ societății. Suspendarea garanțielorŭ libertății cetățenescĭ, din motivele indicate în discursulŭ tronului, nu le socotimŭ necesare, și décă s'ar încercá acésta, ar trebui sĕ ne pronunțămŭ cu hotărîre încontra acestei mĕsurĭ. Cu durere amŭ esperiatŭ până acum, că guvernulŭ nu țintesce la restabilirea echilibrului în finance; acésta dovedesce necontestabilŭ deoparte propunerile esagerate, de altă parte dificitele ce cresc din anŭ în anŭ și care abia se potŭ micșora, cu tóte sporirile continue de dărĭ.

Amŭ esperiatŭ și aceea, că guvernulŭ n'are sĕ ușureze pe cetățenĭ de pré gréua povară, ci din contră suntemŭ silițĭ a arĕtá M. Vóstre, că financele statului nostru, mai alesŭ dela ocuparea Bosniei și Herțegovinei, ne-au pusŭ pe seriόse gândurĭ cu atâtŭ mai vĕrtosŭ, că poporațiunea, a cărei putere este peste mĕsură încordată și ale cărei veniturĭ din causa concurenței strĕine se micșoréză totŭ mai multŭ, nu numai că nu e în stare a suportá greutățĭ nouĕ, dar și sub cele actuale se încovóie. Aceste rele se manifestă într'o mĕsură atâtŭ de îngrijitóre atâtŭ în clasa industriașilorŭ, câtŭ și de câțĭva anĭ, în clasa economică, așa ca vindecarea séu alinarea acestorŭ calamitățĭ, trebue se formeze o problemă dintre cele mai principale a legislaturei.

Regularea finanțelorŭ țĕrii, după convingerea nóstră, se obține prin micșorarea cheltuelilorŭ, prin reducerea timpului de serviciu activŭ în armata permanentă, și prin promovarea intéreselorŭ economice pe tóte terenele, dér mai alesŭ prin ajutorulŭ acelorŭ veniturĭ marĭ, ce le-amŭ avé în casulŭ instituirei unei băncĭ naționale independente și a teritorului vamalŭ separatŭ, putêndune regulă independentŭ vămile, se desvóltă industria patriotică și economică.«

Proiectulŭ esprimă apoi marea satisfacțiune pentru raportulŭ cu Germania și cu celelalte state, dér declară că numai atuncĭ vorŭ fi liniștițĭ Maghiarii în privința existenței de statŭ și a viitorului lorŭ, când se va ștérge articululŭ 12 din legea dela 1867, dispunêndŭ Ungaria independentă de afacerile esterne, financiare, comerciale și militare, ceea ce condiționéză o armată națională independentă, și rĕmânêndŭ prin urmare cu celelalte țĕrĭ ale monarchiei legată numai prin persóna Maiestății Sale.

Din Croația.

Desbaterea proiectului de adresă la discursulŭ tronului, cu sare s'a deschisŭ dieta croată, s'a amânatŭ pe aḑĭ. Motivulŭ e, să Starcevicianii au presentatŭ unŭ proiectŭ de adresă fulgerătorŭ. Proiectulŭ ḑice partida națională — e o scriere incendiară ce arŭ puté aduce mare nenorocire, limbagiulŭ și tonulŭ suntŭ inaltă trădare și lesă-maiestate. Guvernulŭ croatŭ caută sĕ împedece cetirea acestui proiectŭ de adresă și arŭ fi sfătuitŭ chiar pe Starcevicianĭ sĕ și-lŭ retragă.

Banulŭ Croației a plecatŭ la Pesta, ca sĕ se sonsulte în privința acésta cu guvernulŭ ungurescŭ.

SCIRILE ḐILEI.

Se ḑice, că congresulŭ bisericescŭ gr. or. se va întruni la 11 Noemvre st. n.

—0—

Se scrie die Deva că societatea archeologică a hotărâtŭ sĕ se ridice unŭ monumentŭ pe câmpulŭ Pânei.

—0—

Ḑilele trecute, biu ouiŭ telegraficŭ din Pesta ne comunicase mórtea soției lui Ludovicŭ Urvary, redactorulŭ fóiei »Pesti Naplo.« După cele mai nouĕ scirĭ tênĕra, de 32 de anĭ, și frumósă soțiă s'a sinucisŭ, împușcându-se c'unŭ revolverŭ. Acéstă întêmplare a făcutŭ mare sensațiă în capitala Ungariei, mai cu sémă că nu sĕ scie causa sinuciderei.

—0—

In Pesta, capitala Ungariei suntŭ aḑi peste 80,000 de jidovĭ. nouĕle elemente, cu care ministrulŭ Tisza îșĭ îndésă rêndurile.

—0—

La exposițiunea din Iașĭ pe lângă mai multe lucrărĭ de artă, a sositŭ statua »Independenței« lucrată în ipsos de artistulŭ Tronescu, care este așeḑată în mijloculŭ exposițiunei. A. S. Principesa Elena Cuza a binevoitŭ a onorá exposițiuuna cu trimiterea a mai multorŭ obiecte de artă Barbotină; lucrate cu mare finețĕ de Alteța Sa.

—0—

Regele și Regina României vorŭ visitá curtea regală din Stockholm, unde se va representá cu acéstă ocasiune »Nega,« opera M. Sale Regina României. In actulŭ alŭ III-lea se va dançá unŭ jocŭ românescŭ în costumŭ naționalŭ.

—0—

In privința facultății de teologiă, »Voința Națională« află că comisiunea delegată din sînulŭ Sf. Sinodŭ a propusŭ ministerului culteiorŭ ca cursurile acestei facultățĭ se fie de 4 anĭ și sĕ se acorde 20 burse. La acéstă facultate se vorŭ numi profesorĭ: archiereulŭ Enăcenu, archereulŭ Silvestru Piliștĕnu directorulŭ seminarului centralŭ, părintele Timușŭ doctorŭ dela facultatea de teologie din Cernăuțĭ și archimandritulŭ T. Scribenŭ.

—0—

Acelașŭ ḑiarŭ spune că, d. T. Maiorescu va începe în curêndŭ, la facultatea de litere din Bucurescĭ, cursulŭ de logică și de istoria filosofiei moderne dela Kant încóce.

—0—

»Națiunea« află, că într'o întrunire din serile trecute a guvernamentalilorŭ, mai mulțĭ membri influențĭ

8.

FOILETONŬ.

Influința limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ și asupra literaturei limbei latine.

(Urmare)

Prin acésta cunoscința limbei latine a devenitŭ necesară și afară din Lațiu. Mai târḑiu însă și limba grécă și-a deschisŭ cale în Lațiu și a câștigatŭ têrĕmŭ între Romanĭ pe lângă cea latină; și în acestŭ modŭ și influința ei a începutŭ a se manifestá asupra acesteia*).

Prin atingerea cu Grecii Romanii îșĭ lățiră cerculŭ cunoscințelorŭ lorŭ geografice, sociale etc., câștigândŭ o mulțime mare de nume de totŭ felulŭ, carĭ nume însă ei nu le lăsară încălțate și îmbrăcate, cum le primiau dintr'o limbă séu dintr'alta, ci pe acelea, carĭ nu corĕspundéu geniului și formei limbei latine, le străformară, le schimbară, le latinisară. Câteva cuvinte vorŭ fi de ajunsŭ spre a ilustrá acésta: **Bursus** (Πύῤῥος), **elephas** și **elephantus, Lucas bos, classis** (în însemnarea de flotă), **classiarius** (mărinarŭ, matrosŭ), **manus ferrea, harpago** ș. alt. Din Τάρας Romanii au făcutŭ **Tarentum**, din Ἀκράγας **Agrigentum**, din Βρεντέσιον **Brundisium**, din Μαλόεις **Maleventum**, care mai târḑiu s'a schimbatŭ în **Beneventum**. Prin acésta limba Romanilorŭ a trebuitŭ sĕ încépă a se despărțĭ de dialectulŭ celorlalțĭ Latinĭ, **Romana lingua de lingua Latina**. Firesce că acestŭ contrastŭ încă nu s'a făcutŭ în literatura nouă cunoscută, pentru-că în acéstă a doua periódă n'avemŭ notițe despre acésta și fiind-că Roma a devenitŭ după aceea așa de mare, încâtŭ s'a perdutŭ într'ênsa Lațiulŭ întregŭ.

Până pe acestŭ timpŭ, când Roma deveni dómna nu numai a Italiei întregĭ, dar și a Greciei, limba latină se învĕța numai din comunicațiunea verbală, adecă din conversațiune. Devenindŭ însă cunoscința limbei latine necesară și afară din Lațiu, elocința, adecă mânuarea măestrită a limbei, a vorbirii bine întocmite și regulate, câștigă din ḑi în ḑi totŭ mai multă putere și mai mare influință. Din acéstă causă Romanii, când vorbiau în publicŭ, căutau adecă alegéu cuvintele și espresiunile și se siliau a le acomodá regulelorŭ gramaticale, sintactice și retorice, ceea ce în usulŭ de tóte ḑilele nu se făcea pe atuncia, precum nu se face nicĭ astăḑĭ. Și în êstŭ modŭ apoi s'a totŭ mărítŭ deosebirea între vorbirea comună și cea de tóte ḑilele (**sermo communis** séu **domesticus** și **quotidianus**) și între vorbirea mai înaltă, mai regulată, adecă între limbagiulŭ de forŭ (**sermo forensis**). Acum, fiindcă Romanii începură a scrie mai multŭ, arta scrierii deveni totŭ mai necesară și mai generală, și productele limbistice începură a fi încredințate scrierii cu litere, cu alte cuvinte a fi prefăcute în opurĭ literare In privința acésta avemŭ dela Cicerone*) atestatŭ positivŭ, că cuvêntarea orbului Apiu Claudiu, ținută în senatŭ în an. 279 a. Cr. pentru a desmântá pe Romanĭ, de a încheiá pace cu Pirhŭ, a fostŭ scrisă și a esistatŭ pe timpulŭ lui Cicerone*). Câtŭ de prețiósă ar fi acea cuvêntare pentru scopurile nóstre! putêndŭ constatá dintr'ênsa pe de-o parte starea limbei latine din timpulŭ acela, éră pe de altă parte elocința lui Apiu Claudiu.

*) In titula acestei lucrărĭ s'a ḑisŭ: »**Influința limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ** etc.« Acésta însĕ nu trebue a se înțelege așa, ca cum cuvêntulŭ **desvoltare** ar avé același înțelesŭ cu **formare**, adecă ca și cum cuvintele limbei latine s'ar fi formatŭ cu terminațiunĭ séu sufixe curatŭ grecescĭ, ci că tesaurulŭ cuvintelorŭ limbei latine s'a înmulțitŭ, s'a desvoltatŭ în multe direcțiunĭ prin influința limbei grece, care este fórte avută în cuvinte. Scriitorii atâtŭ romanĭ câtŭ și streinĭ de origine au formatŭ, ce e dreptŭ, multe cuvinte parte prin derivațiune parte prin composițiune, ci numai fórte puține cu sufixe grecescĭ. Cuvinte grecescĭ însă străformate mai multŭ séu mai puținŭ au adoptatŭ multe. In desvoltarea formelorŭ se póte constatá o influință grecéscă specifică, ceea ce se va vedé la loculŭ sĕu.

*) Comp. Cicero Brutus 16 (61) de senect. 6. — Comp. Saal de Appio Claudio Caeco pag. 22 squ.

ai partidului s'au ridicatŭ cu putere în contra întrărei în cabinetŭ a d-lorŭ Carpŭ, Maiorescu etc. şi în genere în contra dărei unei **sancţiunĭ practice** nouei evoluţiunĭ a **junei drepte** ameninţândŭ pe primulŭ-ministru, că vorŭ părăsí partidulŭ în casŭ cândŭ doriţa lorŭ n'ar fi audită şi satisfăcută.

—0—

Cetimŭ în »Rĕsboiulŭ.« O înţelegere se dice că s'a stabilitŭ între d-nii D. Brătianu, M. Cogălniceanu şi C. A. Rosetti pentru o acţiune comună în vederea alegerilorŭ viitóre

—0—

Cu ocasiunea sĕrbătorii Bairamului în Constantinopole, când fiecare mulsumanŭ trebue sĕ jertféscă o óiă, în curtea palatului Sultanului s'au jertfitŭ 100 de oi în numele familiei imperiale. Serbătórea a ţinutŭ o sĕptămână, fiindŭ sistate orĭ ce lucrărĭ.

—0—

In grădina de aclimatisare din Parisŭ se află o buhă albă pré frumósă. Unui Englesŭ îi plesni prin capŭ s'o nĕcăjéscă, apoi s'o lovéscă cu bastonulŭ şi'n urmă s'o trântéscă de pămentŭ, din care causă buha muri.. Englesulŭ, luatŭ la socotélă de fapta sa, rĕspunse flegmaticŭ: »Nu mĕ deranjaţĭ!« Comisarulŭ însă îlŭ sili sĕ-şĭ dea numele şi adresa. Apoi se re'ntórse Englesulŭ în grădina zoologică si scrise pe nisipŭ: »Eu am omorîtŭ buha. Leithlidge.« La 15 Octomvre a. c. apărŭ Englesulŭ înaintea tribunalului din Parisŭ, care-lŭ condamnă sĕ plătéscă 200 fr. pedépsă şi 800 fr. despăgubire. A plătitŭ 1000 fr. şi şi-a făcutŭ gustulŭ... englesescŭ.

CRONICA AGRICOLA ŞI ECONOMICA.

Crisa agricolă în Europa. — Concurenţa transocéanică. — Agricultura nóstră faţă cu acéstă concurenţă. — Schimbarea sistemului de cultură urmatŭ. — Mai multă păstorită. — Intemeierea industriei alăturĭ cu agricultura.

(Urmare şi fine).

Nu se póte teoriă mai periculósă atâtŭ pentru interesele nóstre economice, câtŭ şi pentru cele politice. Ţara acésta cată sĕ aibă, după cum o ceremŭ de atâţĭ anĭ, unŭ programŭ economicŭ, ca tóte ţĕrile; trebue sĕ urmăréscă realisarea acestei programe, lăsândŭ la o parte orĭ ce consideratiune politică. Nu trebue sĕ amestecămŭ politica cu economia naţională, căcĭ suntemŭ pierduţĭ. Principele cancelarŭ, ale căruia cuvinte sunt unŭ **credo** pentru atâta lume, a spus'o 'mĭ pare pe la 1879, că interesele economice n'au a împărţí cu cele politice şi ca urmare că două ţĕrĭ potŭ trăi în bune relaţiunĭ politice şi sĕ aibă neînţelegerĭ economice, fără ca raporturile lorŭ politice sĕ sufere dintr'acésta. Sĕ mai lăsămŭ déră la o parte înalta politică, adénca diplomaţiă, şi sĕ facemŭ mai multă economiă naţională, şi sĕ fimŭ sigurĭ că lumea cea seriósă ne va aproba şi chiar cei interesaţĭ de a ne vedea stândŭ înapoi, vorŭ conveni în cele din urmă că nu sĕ póte ca unŭ poporŭ liberŭ şi independentŭ sĕ se lase a fi cuceritŭ economicesce.

Aşa déră cu privire la industriă sĕ ne punemŭ seriosŭ pe lucru căcĭ timpŭ de pierdutŭ nu ne-a mai rĕmasŭ.

Cu privire la agricultură diseiŭ că trebue sĕ o îndreptămŭ către acele ramurĭ de producţiune care suntŭ mai puţinŭ espuse de a fi concurate. Până când mijlócele de transportŭ erau cu totulŭ primitive şi până când unele dintre statele Europei nu ne cereau grâne, economia nóstră agricolă era pastorală micstă, şi mai multŭ pastorală, adică produceamŭ vite şi ca accesoriŭ grâne. In trecutŭ noi esportamŭ caĭ, vite cornute, porcĭ, lână, pei, seŭ, untŭ, cărnurĭ, miere şi céră, şi prea puţine cereale în Turcia. Cu înmulţirea relaţiunilorŭ comerciale, păstoria a pierdutŭ treptatŭ din osteitatea ce avea în economia nóstră şi cultura cerealelorŭ s'a întinsŭ. Acéstă schimbare în producţiunea agricolă a mersŭ atâtŭ de departe încâtŭ numĕrulŭ vitelorŭ s'a împuţinatŭ în atâtŭ încâtŭ astădĭ noi importămŭ vite din afară şi cultura cerealelorŭ a cuprinsŭ mai totŭ pămentulŭ. Ţĕranii carĭ odinióră aveau câte optŭ şi dece boi, vacĭ, oi, astădĭ de abia mai ţinŭ câte patru şi chiar câte două vite de jugŭ, şi acésta pentru că s'au spartŭ fânaţele şi păşunile pentru a sĕmĕna locurile cu cereale. Astădĭ când cerealele americane, indiane şi australiane au inundatŭ Europa, vedemŭ că producemŭ mai multŭ de câtŭ putemŭ desface. De altă parte acestŭ abusŭ de cultură cereală a sărăcitŭ în forte multe localităţĭ pămentulŭ, astfelŭ că grânele produse suntŭ mai uşóre, prin urmare de cualitate mai inferióră. Faţă cu acéstă situaţiune cautŭ sĕ schimbămŭ sistemulŭ nostru de cultură, adică sĕ reducemŭ cultura cerealelorŭ, şi sĕ sporimŭ cultura pastorală prin înmulţirea vitelorŭ. Vitele şi produsele lorŭ se vorŭ esporta cu multă înlesnire, căcĭ până astădĭ americanii facŭ concurenţă cu cereale şi pré puţinŭ cu vite, pentru că transportulŭ animalelorŭ se face cu multă greutate ér carnea sărată nu este îndestulŭ de căutată.

Suntŭ anĭ de când recomandămŭ agricultorilorŭ noştrii ca sĕ'şĭ îndrepteze esploataţiunile spre păstoriă; sunt anĭ de când le spunemŭ, aceea ce sciu ca şi noi, că s'a sĕrăcitŭ pămentulŭ. Cu tóte acestea cultura grâului totŭ se întinde şi vitele se împuţinéză. Sĕ sperămŭ că acéstă îndărătnicie va avea unŭ sfîrşitŭ.

Pe lângă întinderea păstoriei este neapĕratŭ sĕ cultivămŭ câtŭ mai multă cânepă, inŭ, rapiţă, tutunŭ, hemeiu, macŭ tóte plante care se potŭ desface cu cea mai mare înlesnire. Cultura cânepei atâtŭ de întinsă odinióră a mai dispărutŭ. Ministerulŭ de rĕsboiu şi câţĭ-va particularĭ care au avutŭ trebuinţă de cânepă pentru a fabrica frânghii, au fostŭ nevoiţi sĕ aducă canepă din Ungaria. Şi ne mai plângemŭ că plătimŭ milióne Ungariei pentru a ne trimite sfóră, frânghii, căpestre şi chingĭ.

Acestea sunt mijlócele care credemŭ că ne póte scăpá de crisa economică de care este ameninţată producţiunea naţională.

„Economia Rurală.“

DISCIPLINA SCOLARA.

(»Scóla Română« din Prahova)

Graţiă indulgenţei sistematice în educaţiunea copiilorŭ, care este astădĭ forte la modă între pedagogii modernĭ, şi care începe a prevalá chiar şi în institutele de instrucţiune publică; graţiă acestui spiritŭ de moliciune, care s'a înfiltratŭ, ânteiŭ în familiă, apoi în educaţiunea publică, disciplina scólelorŭ nóstre lasă multŭ, forte multŭ de doritŭ, căcĭ ea este aprópe anihilată. Décă lucrurile totŭ mai mergŭ, acésta se datoresce unui felŭ de contractŭ tacitŭ, încheiatŭ între elevĭ şi între învĕţătorii lorŭ; însă celŭ mai micŭ accidentŭ este de ajunsŭ, spre a derangea acestŭ acordŭ, spre a turburá buna ordine, spre a face în fine orĭ-ce înţelegere imposibilă.

Sciu că acéstă veritate nu este plăcută; sciu că mulţĭ părinţĭ, ba chiar şi unii din colegii şi colegele mele, nu se vorŭ unĭ cu vederile mele; sciu că pote voiu fi taxată de antiliberară şi de retogradă, de órece amŭ curagiulŭ a mĕ opune curentului pedagogicŭ de astădĭ; cunoscŭ tóte acestea, şi, de şi amŭ celŭ mai mare respectŭ pentru opiniunea publică, credŭ că facŭ unŭ serviciu educaţiunii, comunicândŭ, împreună cu cei competinţĭ, décă nu cumva acestŭ curentŭ este fructulŭ unui prejudiţiu, vătămătorŭ societăţii, ca sĕ nu dicŭ umanităţii. Cele mai ingenióse disertaţiunĭ ale pedagogilorŭ modernĭ nu vorŭ puté face, ca disciplina sĕ nu fie indispensabilă, atâtŭ în institutele de intrucţiune, câtŭ şi în familiă Pe câtă vreme nu se va fi schimbatŭ natura omenéscă, copiii vorŭ găsí de sigurŭ mai multă atracţiune în jocurĭ de păpuşĭ, de smeu şi de mingiă, de câtŭ în lecţiunĭ de gramatică, de aritmeticĭ şi de geografiă. Intr'adevĕrŭ, unii dintr'ênşii nu învaţă, de câtŭ de gustŭ şi pentru plăcerea lorŭ propriă; cea mai mare parte însă, nu consimtŭ a părăsí joculŭ pentru studiu, a-şĭ da ostenéla de a înţelege o esplicaţiune dificilă, a-şĭ îndeplini în fine o datoriă, decâtŭ când superiorii lorŭ sciu a-i silí la acésta. Internatele au pe lângă acésta şi alte necesităţĭ ale lorŭ particulare. Acĭ ordinea este condiţiunea **sine qua non** a succesului. Décă acésta nu este ţinută cu rigóre, nicĭ vorbă nu mai póte fi de succesŭ. Este adevĕratŭ că nu este o mare crimă ca sĕ vorbéscă elevulŭ cu vecinulŭ sĕu; însĕ décă numai o jumĕtate duzină de elevĭ sĕu eleve, s'arŭ dá acestei petrecerĭ inocente, tótă sala s'arŭ găsí turburată prin sgomotulŭ acestorŭ vocĭ. Trebue prin urmare, în interesulŭ tuturorŭ, a se impune tăcere chiar şi acelora pentru carĭ acéstă abţinere arŭ fi unŭ sacrificiu, şi a se reprimá acéstă necesitate de espansiune, care esceptândŭ sala de studiu, arŭ puté trece, orĭ şi unde, ca o calitate plăcută. Suntŭ ei însă pentru acésta demnĭ de atâta compătimire? Óre acéstă regulă la care trebue sĕ se supună, cu orĭ-ce preţŭ, fiă-care elevŭ sĕu elevă, nu constitue una din cele mai marĭ folóse ale scólelorŭ publice şi ale educaţiunii comune? Şi óre numai scóla contrariéză fantasia nóstră prin obligaţiunĭ şi îndatorirĭ, câte odată necomode? Eu credŭ că şi în Societate putemŭ fi, încă şi mai desŭ şi mai multŭ contrariaţĭ, de câtŭ în scólă. Décă asésta însĕ este adevĕratŭ, de ce sĕ nu familiarisămŭ de timpuriu pe elevii noştri cu idea, că ei nu suntŭ singurĭ în lume, şi că Societatea avêndŭ legile sale proprii, nu póte ţine comptŭ de capriciile lorŭ?

Defectulŭ generaţiunii presinte este de a-şĭ iubí pré multŭ copii, sĕu mai bine disŭ, de a-i iubí cu o afecţiune puţinŭ raţionabilă şi puţinŭ bărbătéscă. Ea voesce ca copii sĕi sĕ se bucure încă de la nascere, de o fericire perfectă şi constantă. Ea se alarméză de cea mai mică nemulţămire ce aceştia întêmpină de la educatorii lorŭ şi mai cu sémă de la cei din scólă. Şi cu tóte acestea nu póte fi educaţiunea fără disciplină, şi nicĭ disciplină fără penalitate. Nu potŭ fi însă, nicĭ penalităţĭ după gustulŭ acelora carĭ le suferă, căcĭ orĭ câtŭ de negative arŭ fi ele, nu se póte susţiné, că nu suntŭ până la óre-care gradŭ supĕrătóre. Şi în adevĕrŭ suntŭ destulŭ de simple şi de nevinovate acelea, de carĭ uséză astădĭ scóla. Cu tóte acestea s'arŭ puté formá mai multe volumurĭ din tótă hârtia ce s'a stricatŭ până acum, spre a reclamá în contra **acestorŭ pedepse barbare**, şi a demonstrá că ele suntŭ în contradicţiune flagrantă, cu **libertatea individuală**, înscrisă în constituţiunea nóstră.

Este adevĕratŭ, că copiii trebue sĕ se jóce; este adevĕratŭ că ei trebue sĕ umble multŭ; este adevĕratŭ, că ei trebue sĕ respire aerulŭ mare; este asemenea adevĕratŭ ca internii institutelorŭ de instrucţiune arŭ fi bine sĕ petrécă celŭ puţinŭ o di pe sĕptĕmână în familiă; recunoscŭ tóte acestea, însĕ credŭ totŭ dodată, că ei suntŭ datorĭ sĕ înveţe şi lecţiunea lorŭ, sĕ-şĭ îndeplinéscă tóte datoriile, sĕ se supună învĕţătorilorŭ lorŭ şi respecte regulamentulŭ scolarŭ. Credŭ asemenea, că noi, învĕţătorii şi învĕţătórele lorŭ, suntemŭ datorĭ sĕ-i silimŭ la acésta când ei nu şi-arŭ îndeplini aceste datorii debună voie, şi că prin urmare nu ne vomŭ puté dispensá de a nu-i pedepsí câte odată. Nu mai încape îndoială că observaţiunile şi blamurile nóstre trebue sĕ fie înainte mergĕtórele pedepselorŭ; însă arŭ fi o ilusiune singulară de a crede că acestea ar puté fi de ajunsŭ, şi că vorbele frumóse singure arŭ fi vre-odată în stare da a readuce óre-carĭ naturĭ rebele pe calea cea bună, pe calea cea dréptă.

Suntŭ mulţĭ ómenĭ de scólă carĭ vorbescŭ neîncetatŭ de **autoritatea morală** ce trebue sĕ esercite învĕţătorulŭ sĕu învĕţătórea asupra elevilorŭ sĕu elevelorŭ. Aceştĭ fraseologĭ pretindŭ că acéstă autoritate este de ajunsŭ, spre a ţine bună ordine, nu numai în clase dér şi în sălile de meditaţiune şi de mâncare, în dormitóre, şi chiar şi pe strade. Noi nu împărtăşimŭ aceste vederĭ; acéstă autoritate morală, despre care se face atâta paradă, este alipită de persóna învĕţătorului sĕu învĕţătórei: prin urmare ea nu póte trece pragulŭ clasei, căcĭ ea d'abia ajunge a comandá atenţiunea şi liniştea în clasă. A comptá dér pe acéstă autoritate, spre a obligá pe leneşĭ sĕ lucreze şi când se vorŭ găsí singurĭ, acesta ar fi unŭ actŭ chimericŭ, care n'ar probá tocmai o mare cunoscinţă a renatui copilărescĭ.

(Va urmă).

Congresulŭ medicilorŭ români. Sâmbătă la ora 2 p. m., s'a întrunitŭ în sala Senatului primulŭ Congresŭ alŭ medicilorŭ, veterinarilorŭ şi farmaciştilorŭ din România. Au luatŭ parte la acestŭ Congresŭ peste 100 de membri din familia medicală română. Scopulŭ congresului e curatŭ sciențificŭ

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Amŭ puté vedé dintr'ênsa, câtŭ de tare înaintase limba în fonetică, în comoditatea vorbirii, în tăria gramaticală, în abilitatea sintactică şi stilistică. In multele tractate, ce Romanii le-au încheiatŭ în acéstă periodă şi carĭ de sigurŭ au trebuitŭ sĕ fi fostŭ scrise, apoi în inscripţiunĭ pe petri, pe edificii, pe monumente a fostŭ întrebuinţată limba latină. Din inscripţiunea aflată pe asa numita **columna rostrata**, restaurată de **Germanicu**. — despre care Heffter se esprimă în următorulŭ modŭ: »Aus diesen, obwohl wenigen, ächten Bruchstücken, angenommen — was nicht ohne grosse Wahrscheinlichkeit angenommen werden kann, — dass die Copie dem Originale der Inschrift möglichst entsprechend gemacht worden ist, äus Pietät schon (din aceste deşi puţine, autentice fragmente, admiţêndŭ, ceea ce nu fără mare verisimilitate se póte admite, — că copia a fostŭ făcută pecâtŭ a fostŭ cu putinţă corĕspundĕtóre originalului inscripţiunii, chiar din pietate), — aflămŭ, că ortografia este tare vechiă, că semnulŭ g nu eră cunoscutŭ d. e. **lecionis** (pentru **legionis**), **macistratus** (pentru **magistratus**), **exfocion**[t] (pentru **effugiunt**), **oppucnandod** şi **pucna** (pentru **oppugnandod** şi **pugna**), **Cartaciniensis** (pentru **Cartaginiensis**). Geminaţiunea consonantei, care se pronunţă numai simplă, se şi scrie simplă, ca: **clases** (p. **classes**); lungimea vocalei **i** sĕu **e** eră arĕtată de regulă prin **ei**, ca: **castreis** (p. **castris**), **claseis** (p. **clasis**), **socieis** (p. **sociis**); dar pe lângă asta vinŭ şi **clases**, **navales**, **cartaciniensis**, adecă scrierea nu eră statornică. Mai departe vedemŭ din acea inscripţiune, că în vorbirea de tóte dilele eră multă comoditate şi negligenţă, anume vocalele nu erau aşa de tare marcate, ca mai târdiu în limba clasică, precum: **exemet**, **cepet**, **ornavet** (pentru **exemit**, **cepit**, **ornavit**)· **en** (p. **in**), **navebos** (p. **navibus**), **primos** (p. **primus**), **captom** (p. **captum**), **arcentom** (p. **argentum**), **poplom** (p. **populum**); că Romanii pe atuncea ţinéu morţişŭ la ablativulŭ singularŭ în **d**, de care se emancipară mai târdiu, ca: **pucnandod**, **marid**, **dictatored**, **altod**, **navaled**, **praedad**; că ei păstrau celŭ puţinŭ în scriere, forme dure şi grele de pronunţatŭ şi evitau asimilaţiunea sĕu eschiderea consonantelorŭ necomóde sĕu grele de pronunţatŭ, ca: **exfociont** (p. **effodiunt**), **triresmos** (p. **triremos**); sĕu că încă nu vĕrau vocala corespundĕtóre între consonante, ca: **poplom** (p. **populum**). Totŭ astfelŭ se vede, că terminaţiunile declinaţiunii nu erau încă ficsate, **macistratos** (p. **magistratus**), **triremos** (p. **triremes**), **navaled** (p. **navali**). Ce s'atinge de sintacsă şi de stilŭ, în privinţa acésta nu este nimica stângaciu, necorectŭ în disa inscripţiune.

Din a doua periódă mai putemŭ notá şi tendinţa de a înlocuí pe **s** cu **r** în nume de persóne, ca **Papirius** (p. **Papisius**), **Furius** (p. **Fusius**). Totŭ în acéstă periódă Romanii au începutŭ a pune temeiu la instrucţiunea tinerimii. Instrucţiunea, care la începutŭ constă mai cu sémă în cetire, în scriere şi în recitarea de legĭ, de versurĭ şi de istoriore şi se dedea copiilorŭ acasă de către părinţĭ, căcĭ scóle publice încă nu esistau, a contribuitŭ multŭ la regularea şi la ficsarea limbei.

Din cele espuse până acĭ putemŭ constatá numai atâta, că influinţa limbei grece se manifestéză asupra celei latine prin aceea, că Romanii începŭ a sporí tesaurulŭ limbei, resp. alŭ cuvintelorŭ limbei lorŭ în modulŭ arĕtatŭ mai nainte; şi că limba grécă începe a-şĭ face locŭ în casele Romanilorŭ pe lângă cea latină.

Perióda III.

Partea sĕu periódă a treia cuprinde timpulŭ dela cunoscinţa Romanilorŭ cu limba grécă pe la finea resbelului ântâiu punicŭ până la mórtea împĕratului Augustŭ, sĕu cam dela anulŭ 241 a. Chr. până la 14 d. Chr. Acéstă periódă se numesce **perióda de aurŭ** sĕu **timpulŭ** clasicŭ alŭ limbei latine. Din acéstă periódă avemŭ şi sigure isvóre: Inscripţiunĭ pe petri, dar mai cu sémă opuri literare.

După-ce Romanii supuseră tótă Italia inferióră (266 a. Cr.) veniră în mijlocită atingere cu Grecii şi deveniră domnii multorŭ colonii grecescĭ aflătóre pe ţĕrmurele sud-vesticŭ alŭ Italiei.

(Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena
dìn 18 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungarâ 6%	123.—	Bonurĭ croato-slavone	100.—
Rentă de aurŭ 4%	93.05	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Rentă de hârtiă 5%	88.75	Imprumutulŭ cu premiu ung.	114.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.75	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	115.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	96.80	Renta de hărtiă austriacă	80.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.30	Renta de arg. austr.	82.05
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	193.75	Renta de aurŭ austr.	102.95
Bonurĭ rurale ungare	100.70	Losurile din 1860	135 20
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.50	Acţiunile bănceĭ austro-ungare	863 —
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	99.25	Act. băncei de creditŭ ung.	286. —
Bonurĭ cu cl. de sortare	98.50	Act. băncei de creditŭ austr.	285.30
Bonurĭ rurale transilvane	99.75	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
		Napoleon-d'orĭ	$9.69^1/_2$
		Mărcĭ 100 împ. germ.	59.80
		Londra 10 Livres sterlinge	122.—

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 6 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	92	»
Renta rom. amort. (5%)	$93^7/_8$	»
» convert. (6%)	»	»
Împr. oraş. Buc. (20 l.)	»	»
Credit fonc. rural (7%)	»	»
» „ „ (5%)	„	„
» » urban (7%)	»	»
» » » (6%)	»	»
» » » (5%)	»	»
Banca naţională a României		1410
Ac. de asig. Dacia-Rom.	$366^1/_2$	370
« » » Naţională		»
Aurŭ	5 95%	
Bancnote austriace contra aurŭ	2 07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 20 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vênd.	9.07
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.65	»	9.67
Lire turcescĭ	»	10.92	»	10.98
Imperialĭ	»	9.90	»	9.92
Galbenĭ	»	5.66	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	122.50	„	123.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, cari au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

Tarifa anunciurilorŭ şi inserţiunilorŭ

în „Gazeta Transilvaniei.“

Anunciurĭ în pag. a IV linia de 30 litere garmond fl.—cr. 6
Pentru inserţiunĭ şi reclame pag. a III linia à . „ —„ 10
Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:
Pentru repeţirĭ de 3— 4 orĭ 10%
„ „ „ 5— 8 „ 15%
„ „ „ 9—11 „ 20%
„ „ „ 12—15 „ 30%
„ „ „ 16—20 „ 40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ 50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Braşovŭ 1|13 Maiŭ 1884.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a căiei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.09	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bêrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) **Petroşenĭ**	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.3[illegible]
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Societatea comercială română Bassarabianu Calfoglu & Comp.
BULETINŬ
BRĂILA 5 Octomvre 1884.

Vendĕtorŭ	Cumperĕtorŭ	Felulŭ	Kilo	Libre	Preţulŭ		Notiţe
Haracopo	M. Cohen	Porumbŭ	400	60—	57	$^1/_8$	Magasiă
dt.	dt.	„	200	$59^3/_4$	56	75	„
C. Nicolaidi & C-ie.	dt.	„	200	$60^1/_4$	57	25	„
dt.	L. & M. Feitler & C-ie.	„	200	60—	57	—	„
O. Silberstein	Peirano Fils & C-ie.	Orzŭ	500	45—	38	75	„
At. Lombardo	M. Cohen & C-ie.	Ovĕzŭ	135	$33^1/_4$	29	50	Caicŭ
dt.	Louis Dreyfus & C-ie.	„	150	31—	28	--	„
A. Emberico	L. & M. Feitler & C-ie.	Fasole	180	%	20	25	„

ANUNŢU.

Unŭ Pianŭ bine păstratŭ se află de vêndare cu preţŭ eftinŭ.

A se adresa la STEFAN PAPP şi fiulŭ, Strada Teatrului. 1—3.

Vindecare Radicală şi Rapidă

de tóte

Bólele Nervóse, Epileptice şi Secteer

numai prin metoda mea.

Onorariele nu se dau décâtŭ după restabilirea completă.

DR. PROF. A. MALASPINA,

membru alŭ mai multorŭ societăţĭ scienţifice

106. Faubourg St. Antoine. — PARIS.

Tratarea se face prin corespondenţă.

Neputêndu-se da în întreprindere zidirea scólei de fete a asociaţiunei transilvane pe basa licităţei publice escrise cu terminulŭ până la 25 Septemvre a. c. se escrie prin acéstă unŭ nou

Concursŭ

pentru presentarea unui planŭ de edificiu de scólă de fete pe terenulŭ din curtea casei Nr. 8. Josefstadt, strada Morii, însoţitŭ de unŭ ofertŭ pentru întreprinderea esecutărei edificiului proiectatŭ. Proiectulŭ dimpreună cu ofertulŭ, primite fiindŭ de comitetulŭ asociaţiunei, îndreptăţescŭ şi obligă pe proiectantulŭ oferentŭ a executá edificiulŭ proiectatŭ de dênsulŭ.

Planulŭ şi ofertele, nesubscrise, au a fi predate în 30 Noemvre st. n. la posta din Sibiu pe adresa comitetului asociaţiunei transilvane însoţite de o cuvertă sigilată, care în internulŭ sĕu va cuprinde numele oferentului, ér în afară va fi provĕdută cu unŭ moto, care va fi însemnatŭ şi pe planŭ şi pe ofertŭ.

Suma pauşală maximală cerută pentru executarea edificiului sĕ nu trécă preste 56,000 fl. v. a.

Condiţiunile mai de aprópe se potŭ primí dela comitetulŭ asociaţiunei, dimpreună cu cotele trebuincióse, şi oferentulŭ are a declará în ofertŭ că a cetitŭ tóte condiţiunile, le-a înţelesŭ şi le-a acceptatŭ.

Oferenţii, ale cărorŭ planurĭ şi oferte nu se vor fi primitŭ, nu au dreptulŭ a face pretensiune de onorarŭ.

Sibiu în 10 Octomvre n. 1884.

Comitetulŭ associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ.

Iacobŭ Bologa. v.-pres.

Dr. D P. Barcianu. secretarŭ.

Tipografia Alexi Braşovŭ.